

“IELEC ZAĻAJĀ!” ir Gulbenes jauniešu grupas veidota sociālā kampaņa projekta „MINIES GLOBĀLI” ietvaros par tēmām “Atbildīga atkritumu apsaimniekošana” un “Atbildīga aktīvā atpūta”.

YouTube skatāmi jauniešu veidoti video “**Ielec zaļajā!**” un “**Aktīvs! Atbildīgs!**”, kas mudina sabiedrību “domāt zaļāk” – dzīvot videi draudzīgāk. Tapuši informatīvi plakāti par atkritumiem, to šķirošanas, nodošanas iespējām un pārstrādi. Šobrīd plakāti ceļo pa novada izglītības iestādēm.

Jaunieši dažādos avotos ir vākuši informāciju par atkritumiem, to šķirošanas nepieciešamību un nodošanas iespējām, intervējuši dabas draugus Agri Vanagu un Silvestru Sīli, kuri savās ikdienas darbībās mudina cilvēkus atgriezties pie dabas un izturēties pret to ar cieņu un mīlestību.

Skaitļu un faktu avoti: <http://www.zalais.lv/>; <http://www.vide.ecobaltia.lv/>.

ATKRITUMI

Sadzīves atkritumi rodas vietās, kur dzīvo cilvēki. To daudzums pieaug ļoti strauji.

Atkritumi ir jāapsaimnieko pēc iespējas ātrāk, jo tajos var savairoties slimības izraisošas vielas!

Viens Latvijas iedzīvotājs gada laikā rada aptuveni 333 kg atkritumu.

Ik gadu Latvijā no jauna uzkrājas līdz 700 000 tonnām atkritumu.

Apmēram 30 % jeb 200 000 tonnu no kopējā sadzīves atkritumu svara veido iepakojums, ko varētu šķirot un pārstrādāt atkārtoti.

30. gados ASV tika izmantota atkritumu apglabāšana jūrā. Tagad tā ir aizliegta. Mazattīstītajās valstīs visbiežāk atkritumus iznīcina dedzinot. Tagad attīstītajā pasaulē visbiežāk atkritumus aprok atbilstoši sanitārajiem noteikumiem.

Ko iesākt ar atkritumiem?

* Vislabāk būtu radīt mazāk atkritumus vai neradīt tos vispār;

* Atkritumus var šķirot, nodot pārstrādāšanai vai kompostēt;

* Pati pēdējā iespēja – aprakt vai sadedzināt.

Atkritumu daudzumu var samazināt: * nepērkot vairāk preču kā izmanto; * pērkot preces videi draudzīgā iepakojumā; * atkārtoti izmantojot iepakojuma somas; * nododot pārstrādei izlietoto iepakojumu; * lietojot auduma, ne papīra dvieļus; * atsakoties no vienreizējās lietošanas traukiem; * kompostējot organiskos atkritumus.

Skaitļu un faktu avoti: <http://www.zalais.lv/>; <http://www.vide.ecobaltia.lv/>.

Kāpēc šķirot atkritumus?

PAPĪRS

Latvijā katrs cilvēks gadā patērē ap **40 kg papīra**.

Lai saražotu **1 kg papīra, nepieciešami 324 l ūdens**. Lai radītu vienu **A4 formāta lapu**, vajadzīgi **10 l ūdens**.

Papīru var pārstrādāt līdz pat **7 reizēm**.

Papīra izgatavošana no otrreiz pārstrādāta materiāla **ietaupa enerģiju līdz 80%** un **samazina gaisa piesārņojumu līdz 70%**.

1 tonna pārstrādāta papīra ietaupa: * 17 kokus; * 2,5 naftas tvertnes; * 4100 kW elektrības (patēriņš 2 gadiem); * 4 m³ platību poligonā; * 31 378 l ūdens (patēriņš 2 gadiem, ja cilvēks dienā tērē 40 l).

No pārstrādāta papīra ražo: olu kastes, kartonu, tualetes papīru, grāmatas, burtnīcas.

Skaitļu un faktu avoti: <http://www.zalais.lv/>; <http://www.vide.ecobaltia.lv/>.

Kāpēc šķirot atkritumus?

PLASTMASA

Ģimene gadā izmet vidēji **23 kg plastmasas**.

Latvijā ik gadu tiek radītas aptuveni **35 000 tonnas plastmasas iepakojuma**.

Lai plastmasa sadalītos, nepieciešami līdz pat **500 gadi**.

Plastmasu var pārstrādāt **līdz 30 reizēm**.

1 tonna pārstrādātas plastmasas ietaupa: * 5744 kW/h elektrības; * 2600 litrus naftas; * 29 000 kW siltumenerģijas; * 1203 l degvielas.

No PET pudelēm tiek izgatavota tekstilšķiedra, no kā **ražo džemperus, T-kreklus, segas un paklājus**. No pārstrādātām PET pudelēm ražo arī lietussargus, telefona vāciņus, džinsu, mugursomas un bruģi.

Skaitļu un faktu avoti: <http://www.zalais.lv/>; <http://www.vide.ecobaltia.lv/>.

Kāpēc šķirot atkritumus?

STIKLS

Stikls dabā nesadalās. Tas var tikai nodilt.

Stiklu var pārstrādāt bezgalīgi, iegūstot tādas pašas kvalitātes stiklu kā pirmajā reizē.

Stikla pārstrādei nepieciešams par **32% enerģijas** mazāk nekā ražojot stiklu pirmo reizi (no smilts - sodas - kaļķu maisījuma). Ražojot pudeles no pārstrādāta stikla, rodas par 20% mazāks gaisa piesārņojums un par 50% mazāks ūdens piesārņojums kā pirmējā stikla ražošanā.

Viena pārstrādāta stikla pudele nodrošina enerģiju, kas ļauj 100 W spuldzītei degt 4 stundas vai televizoram strādāt 30 minūtes.

100 tonnas pārstrādāta stikla = 100 tonnas jaunu pudeļu.

Piešķiriet stiklam 2. dzīvi - no pudelēm vari radīt glāzes, vāzes, lampas un citas ikdienā noderīgas lietas.
Skaitļu un faktu avoti: <http://www.zalais.lv/>; <http://www.vide.ecobaltia.lv/>.

ATKRITUMU ŠĶIROŠANA

Šķirotie atkritumi nododami šķirotu atkritumu savākšanas laukumos BEZ MAKSAS.

ŠĶIROJOT ATKRITUMUS, ĻOTI SAMAZINĀS SADZĪVES ATKRITUMU DAUDZUMS UN LĪDZ AR TO MAKSA PAR TO IZVEŠANU.

Šķirotajiem atkritumiem ir paredzēti 3 dažādu krāsu konteineri. Uz katra konteinerā norādīts, kādus atkritumus drīkst mest iekšā. Dažādiem uzņēmumiem - atkritumu apsaimniekotājiem - tas var nedaudz atšķirties.

Ir labi zināt, ka...

- 1) PLASTMASAS konteinerā var mest arī tīras metāla bundžas, kārbas un vāciņus, bet ne vienreizējās lietošanas traukus;
- 2) STIKLA konteinerā nedrīkst mest logu, auto un spoguļstiklu, kā arī keramikas izstrādājumus;
- 3) PAPĪRA konteinerā nedrīkst mest čipsu un saldējuma iepakojumus, kā arī roku dvieļus un salvetes.

Visi atkritumi, kas nav nododami šķirotajos atkritumos, pieder pie sadzīves atkritumiem. Tos metam savos SADZĪVES ATKRITUMU konteineros un par to izvešanu maksājam.

Atrodiet savā tuvākajā apkārtnē atkritumu šķirošanas vietu! Pārliecinieties, ka tā nav privātā teritorijā un ka tur drīkst mest savus sašķirotos atkritumus! Bieži šādi laukumi ir daudzdzīvokļu māju tuvumā.

Ir vietas, kur vari nodot arī īpaši bīstamos atkritumus: ELEKTROPRECES, BATERIJAS, AUTOMAŠĪNU AKUMULATORUS UN RIEPAS, EĻĻAS, FILTRUS u.c.

LATVIJAS ZAĻĀ PUNKTA mājas lapā www.zalais.lv atrodama Latvijas karte ar atzīmētiem atkritumu šķirošanas laukumiem un vietām, kur nodot dažādus bīstamos atkritumus.

Raksts tapis projekta "MINIES GLOBĀLI" jauniešu sociālās kampaņas ietvaros.

„Projektu "MINIES GLOBĀLI" (līg.nr. 1-20/43, proj.reg.Nr. 1-08/522/2014) finansē Latvijas vides aizsardzības fonds un Gulbenes novada dome. Projektu realizē biedrība "JUMATA".”

